

Українська література, 10 клас

Тема уроку: » Життя- всього лиш низка варіантів»

(Проблема вибору в романі Панаса Мирного та Івана Білика »Хіба ревуть воли, як ясла повні?«)

М е т а. Поглибити розуміння художнього твору; проаналізувати переломні події в житті головного героя роману з метою з'ясування наявних можливостей для життєвого вибору; удосконалювати вміння аргументовано висловлювати власні думки, аналізувати, оцінювати, критично мислити, вести діалог із текстом, інтерпретувати його.

Н а в ч а л ь н і ц і л і.

Учні мають знати : сюжет розділів роману.

Учні мають уміти : простежувати еволюцію поведінки Чіпки; аргументовано висловлювати власну думку критично мислити(робити аналіз, синтез, вміти оцінювати, робити висновки), вести діалог із текстом, інтерпретувати його ; усвідомлювати значення правильності життєвого вибору для становлення і утвердження людини як особистості.

Т и п у р о к у: урок вивчення нового матеріалу

О б л а д н а н н я. Підручники, зошити, маркери, крейда, дошка, мультимедійний проектор, слайди.

М е т о д и, п р и й о м и, ф о р м и р о б о т и н а у р о ц і.

Прийоми » Сторітелінгова історія», «Придумайте запитання до уроку»,

« Ментальна карта», »Впізнай героя», » Спитайте чому? п'ять разів» , а також *прийоми управління класом.*

Перебіг уроку

I. Мотиваційний етап.

1.1. Створення позитивного настрою. Вітальне слово вчителя.

- Думаю, усі присутні свідомі того, що ви- кращі із кращих, бо саме вам випало право презентувати себе, свою школу на Всеукраїнському рівні. Тому про кожного із вас вже тільки з цього я факту маю певне уявлення. А я –Ольга Григорівна Криворотенко, учитель української мови та літератури із Дніпропетровщини.

1.2. Актуалізація опорних знань .Сторітелінгова історія.

-Думаю, що ви вже налаштувались на урок, але я іще розповім вам бувальщину, що трапилась зі мною в дорозі.

Пропедевтичне завдання: **Прослухайте уважно розповідь і запам'ятайте думку, яка у мене виникла з приводу почутого- побаченого.**

Дорога до вас неблизька. На одній із зупинок підсіла до мене в купе сивочола чепурненька жіночка. Хустинка біла на голові. З усього видно, що весь вік працювала на землі: обпалене вітрами й сонцем обличчя, жилаві руки. А очі! Я на них відразу звернула увагу: ніби бездонні озера, переповнені тугою, смутком і жалем. Розговорились. До сина їде в ув'язнення. Одинак він у неї , виховувала без батька, вивчила. Трудилися. Мав власний бізнес, був **орендатором** на селі. Дожились, що було вже і в коморі, і в дворі. Одружився. Згодом прийшов **авторитет**, бо в селі всі як на долоні, всі бачили його працю, шанували, обрали **його районним депутатом**.

Та лихо не спить. В результаті рейдерського захоплення відібрали землю. Згодом через **нестабільну політичну ситуацію** в країні позбавили депутатського **мандата**. Все це сприймав дуже важко, став зловживати спиртним, зв'язався із лихими й нечесними людьми, не допомогло ніщо: ні вмовляння матері, ні дружини, ні друга . Закінчилось все вбивством і ув'язненням. Думаю :невже у людини справді не було іншого вибору?

.....
- Отже, що спало мені на думку, коли я вислухала історію?

(Чи був вибір у героя розповіді)

- З ким я спілкувалась в потязі? Про кого йде мова?

У вас є 10 секунд ,щоб подумати й дати відповідь

- Так, із Мотрею Варениченко і слухала розповідь про її сина Чіпку.

1.3Формулювання ключового запитання уроку учнями .

- Ви прослухали мою розповідь. Давайте сформулюємо до неї ключове, основне проблемне питання, **яке витікає з прослуханої розповіді**

10 секунд - і слухаю відповідь

(Чи був у Чіпки інший вибір життєвого шляху?)

- Чи були у вашому житті ситуації, коли треба було зробити вибір? Чим ви керувались при виборі: *емоціями чи здоровим глуздом?*

(Дуже часто керуємось емоціями, а розум при цьому спить)

Вербальна психологічна підтримка:

✓ *Я задоволена вашими зрілими, дорослими відповідями.*

✓ *Яка чудова відповідь!*

✓ *Відмінно!*

✓ *З душею сказано!*

✓ *Світла голова!*

✓ *Відповідь яскрава, як сонечко!*

✓ *Які важливі слова сказано!*

✓ *Така відповідь надовго запам'ятовується, тощо.*

II. Цілевизначення.

1.Повідомлення теми уроку та мети вчителем.

Тема уроку. «Проблема вибору в романі Панаса Мирного та Івана Білика »Хіба ревуть воли, як ясла повні?

Слайд 1

ФНа якому - ім'я уроку(«Життя- всього лиш низка варіантів) й мета.

Мета уроку.

- Ми проаналізуємо окремі епізоди життя головного героя роману Чіпки Варениченка, щоб з'ясувати, чи була у нього можливість зробити інший вибір.

- З'ясуємо, що заважало йому зробити вибір.

- Знайдемо відповідь на запитання, *чому саме автори Панас Мирний та Іван Білик ведуть свого героя таким шляхом?*

Учитель пропонує записати дату, тему уроку в зошити, конспектувати основні тези, схеми/ таблиці.

2. Визначення навчальних цілей учнями .Прийом «Відтягнута відповідь»

- Прочитайте ім'я уроку. »Життя-вс ього лиш низка варіантів»

Чи можна вважати її **бінарною (стверджувальною або заперечувальною)**

Чому?

- Напишіть відповідь в зошиті.
- У кінці уроку скажете, чи змінилась ваша думка.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

3.1. Складання кластера /ментальної карти/ таблиці/ до проблеми, що розглядатиметься на уроці.

- Коли почались у Чіпки Варениченка проблеми?

(В дитинстві, продовжувались в отрочстві, юності, дорослому житті).

Ми разом із Чіпкою пройдемо його життєвий шлях, зупиняючись тільки на найважливіших етапах, спробуємо проаналізувати життєві ситуації з тим, щоб знайти відповіді на запитання, які маємо, за **таким алгоритмом**:

Подія → дія → стан душі → результат → пошук альтернативи
(запис алгоритму на дошці)

Далі учні читають цитати, аналізують їх і створюють ментальну карту.

Цитати:

(«Побіжать, оступлять кругом. То це ззаду хто-небудь і скубне Чіпку за чорне волосся. Окрутнеться Чіпка, насупить брови, скривиться, тільки очима світить

Вербальна психологічна підтримка

Події	Дії	Стан душі	Результат	Альтернатива
Зневага однолітків (булінг)	плакав, тікав до бабусі	Злість. Образа.	Відсторонення від товариства.	Дати здачі!

Вербальна психологічна підтримка

Події	Стан душі	Дії	Результат	Альтернатива
Покарання Бородая за недобросовісне виконання обов'язків	Злість, ненависть, мстивість	Хотів спалити обійстя	Позбавлення родини допомоги.	Самокритичність, каяття й сумлінна праця в Бородая.
Недовіра громади (відмова в роботі, не відреагував роботодавець на резюме)	Образа. Розчарування. Озлобленість	Взявся за плуг(нехотя) Але: «Степ, привілля йому сниться».	Чесна праця на землі допомогла позбавитись злиднів.	Розуміння причин рішення громади. Прислухатись до порад рідних. Пошук такої ж роботи в іншому місці.

Юність

Вербальна психологічна підтримка

Події	Стан душі	Дії	Результат	Альтернатива
Втрата землі (втрата бізнесу, рейдерство)	Ненависть Злість мстивість	Главар банди. Грабежі, розбійні напади, смертельне побиття сторожа	Зневага односельців. Вигнання матері із дому.	1.Виявити силу волі, наполегливість, характер. 2.Прислухатись до порад матері, Грицька і працювати чесно: 3.Утримувати господарство, яке мав(овець, корову, свиней, завести пасіку) 4.Знайти іншу роботу: наймитування, заробітчанство.

Доросле життя Вербальна психологічна підтримка

Події	Стан душі	Дії	Результат	Альтернатива
Вигнання із земства (позбавлення депутатського мандата)	Ненависть, жорстокість, мстивість цинізм.	П'янство, крадіжки, розбій. Вбивство невинних людей.	Самогубство дружини. Горе матері. Ненависть людей. Ув'язнення. «Пропаша сила», остаточна деградація.	Безкорисливе служіння громаді. Родинний затишок. Господарські утіхи.

3.2.загальнювальна бесіда.

- Якою буде відповідь на перше запитання?
(Людина завжди має можливість вибору)
- На друге: Що заважало героєві зробити інший вибір?

Вербальна психологічна підтримка

Чекаю 5 секунд секунд

Буду запитувати, коли буде п'ять піднятих рук

Очікувані відповіді:

- ✓ загострене почуття справедливості,
- ✓ відсутність сили волі
- ✓ невміння прощати
- ✓ озлобленість

- ✓ мстивість
- ✓ ненависть
- ✓ жорстокість
- ✓ бажання верховодити
- ✓ невміння знайти справжні шляхи
- ✓ комплекс безбаченка
- ✓ суперечливість душевних поривів бачив і добро, і зло
- ✓ втрата землі, несправедливість під час виборів
- ✓ до управи) і
- ✓ вроджена суперечливість
- ✓ характеру (імпульсивність, запальність, категоричність,
- ✓ схильність до афекту, жорстокості,
- ✓ безрозсудних учинків)
- ✓

- А які три найголовніші? Виокреміть їх кожен для себе.

(Учні називають. Учитель теж, але не останнім. Для мене – невміння прощати, бо прощати – це й велика мудрість, й велика сила ... Відсутність сили волі. Невміння знайти справжніх шляхів боротьби із кривдниками

- **І на третє:** Чому Панас Мирний повів свого героя таким шляхом? Що він цим хотів сказати?

10 секунд- і відповідаємо.

Буду запитувати, коли буде п'ять піднятих рук

Учні висловлюють різні думки

Вербальна психологічна підтримка:

- ✓ На висоті!
- ✓ Багата уява!
- ✓ Якими ж чудовими думками ви володієте!
- ✓ Як приємно вчити таких розумних учнів!
- ✓ Талановито, тощо.
- ✓

Висновок. *Кривавим шляхом неможливо знайти правду; повів, щоб показати читачеві хибність такого шляху і цим застерегти його від необдуманих вчинків*

Слайд із ментальною картою

3.3. Прийом «Впізнай героя».

- Чи мали можливість вибирати **інші герої твору**?
 - Хто стояв перед вибором: **розбагатіти: чесною працею чи розбоєм і крадіжками?** ((Максим Гудзь, батько Галі)
 - Чому віддати перевагу: особистим інтересам чи громадським? (Грицько Чупруненко, друг Чіпки).
 - Моральна чистота чи спотворена злодійська душа? (Галя Гудзь, дружина Чіпки)

- Материнський жаль чи прагнення справедливості(Мотря, мати Чіпки) .

3.3. Прийом «Спитаєте «Чому?» »п'ять разів».*

Для того , щоб знайти вихід зі скрутної ситуації, вам допоможе прийом «Скажи Чому? 5 разів». Запитання чому слід поставити самому собі й дати на них чесну відповідь. Якщо відповідь буде нечесною, людина не зможе піднятися, вона стане пропашою силою.

Тут присутні представники трьох поколінь, сьогодні їх називають умовно Х,У, Зет. У житті Чіпки теж ці покоління були: бабуся, мама, Грицько. (або Галя, Христя). З яким поколінням виникало непорозуміння найчастіше?(з мамою,У.).

Спробуємо поставити п'ять чому і знайти відповідь на ці 5 запитань.

- **Чому** у мене виникає непорозуміння із поколінням У ?
- Бо покоління У мене не розуміє.
- **Чому** покоління У мене не розуміє?
- Бо я не прагну до того, щоб мене зрозуміли.
- **Чому** я не прагну, щоб мене зрозуміли?
- Бо вважаю, що їхні погляди застаріли, вони несучасні, тому не можуть мені дати пораду.
- **Чому я так вважаю?**
- Бо не прагну до взаєморозуміння.
- **Чому я такий?**
- Бо самовпевнений . неуважний,егоїстичний.

Висновок. Стань на місце покоління У, спробуй прислухатись до його порад, будь уважнішим, побори власне его – і проблем стане менше.

3.4. Прийом »Зірки мудрих істин».*

Які висновки зробимо з уроку?

(учні **приліплюють стікери** до намальованих на дошці чи плакаті зірок)

Імовірні істини:

- Людина завжди має вибір.
- Його треба шукати.
- Керуватись не емоціями, а здоровим глуздом.
- Кривавим шляхом неможливо знайти правду...
- Прислухатись до порад рідних, близьких людей, зважати на громадську думку.
- Не нехтувати морально-етичними правилами, законами, бо це може привести до трагічних наслідків.
- Які актуальні ваші думки! Недарма літературознавець Ігор МихАйлин про роман Панаса Мирного »Хіба ревуть воли, як ясла повні» сказав: « Сьогодні Панас Мирний сприймається як письменник глибоко суголосний з нашою добою».

В істинності сказаного, думаю, немає потреби вас переконувати. Читайте класику!

Слайд зі скріншотом сторінки у ФБ

Пропозиція: хто не встигне озвучити- напише пост на моїй сторінці у ФБ або в ОП

ІУ. Рефлексія

Слайд

1.Заключна бесіда

- ☐ Чи справдилася ваша теза про бінарність назви уроку?
- ☐ Що сподобалось на уроці? Які думки виникли? Що схвилювало?
- ☐ Що я хотів би /хотіла б змінити? Про що мені хочеться поговорити

2.Домашнє завдання:

1. Написати есе »Одвічні проблеми поколінь«

2.Скласти ментальну карту за темою уроку в програмі Freemind\Mindomo\Xmind

3. Написати пост у ФБ (ОП) про урок, про вибір життєвого шляху, про одвічні проблеми поколінь одержати відповідь .

Слайд із ментальною картою

Заключне слово вчителя. І насамкінець я бажаю вам правильного життєвого вибору, великого бажання вчитися, вдумливо читати, розуміти й любити Людину.

План уроку

II. Цілевизначення.

1. Повідомлення теми уроку та мети вчителем.

Тема уроку. «Проблема вибору в романі Панаса Мирного та Івана Білика »Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

На якому - ім'я уроку («Життя- всього лиш низка варіантів) й мета.

Мета уроку.

2. Визначення навчальних цілей учнями .Прийом «Відтягнута відповідь»

Чи можна вважати її **бінарною (стверджувальною або заперечувальною) Чому?**

- Напишіть відповідь в зошиті.
- У кінці уроку скажете, чи змінилась ваша думка.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

3.1. Складання кластера /ментальної карти/ таблиці/ до проблеми, що розглядатиметься на уроці.

- **Коли почались у Чіпки Варениченка проблеми?**

- Дати алгоритм аналізу

3.2 Узагальнювальна бесіда.

- Якою буде відповідь на перше запитання?

(Людина завжди має можливість вибору)

- **На друге:** Що заважало героєві зробити інший вибір?

- **А які три найголовніші? Виокреміть їх кожен для себе.**

- **І на третє:** Чому Панас Мирний повів свого героя таким шляхом? Що він цим хотів сказати?

Висновок. Кривавим шляхом неможливо знайти правду; повів, щоб показати читачеві хибність такого шляху і цим застерегти його від необдуманих вчинків
3.3.Прийом»Впізнай героя».

- Чи мали можливість вибирати **інші герої твору?**

- **Хто стояв перед вибором: розбагатіти: чесною працею чи розбоєм і крадіжками?** ((Максим Гудзь, батько Галі)

- **Чому віддати перевагу: особистим інтересам чи громадським?** (Грицько Чупруненко, друг Чіпки).

- **Моральна чистота чи спотворена злодійська душа?** (Галя Гудзь, дружина Чіпки)

- **Материнський жаль чи прагнення справедливості** (Мотря, мати Чіпки) .

3.3.Прийом «Спитайте «Чому? »п'ять разів.*

- **Чому** у мене виникає непорозуміння із поколінням У ?

Висновок. Стань на місце покоління У, спробуй прислухатись до його порад, будь уважнішим, побори власне его – і проблем стане менше.

3.4. Прийом »Зірки мудрих істин»*.

- Які актуальні ваші думки! Недарма літературознавець **Ігор МихАйлин** про роман Панаса Мирного »Хіба ревуть воли, як ясла повні» сказав:
« Сьогодні Панас Мирний сприймається як письменник **глибоко суголосний з нашою добою**».

В істинності сказаного, думаю, немає потреби вас переконувати. Читайте класику!

Відеоролик»Зроби свій вибір»

1.Заклучна бесіда

- ☐ Чи справдилася ваша теза про **бінарність** назви уроку?
- ☐ Що сподобалось на уроці? Які думки виникли? Що схвилювало?
- ☐ Що я хотів би /хотіла б змінити? Про що мені хочеться поговорити

2.Домашнє завдання:

1. Написати есе »Одвічні проблеми поколінь»

2.Скласти ментальну карту за темою уроку в програмі Freemind\Mindomo\Xmind

3. Написати пост у ФБ (ОП) про урок, про вибір життєвого шляху, про одвічні проблеми поколінь одержати відповідь .Слайд із ментальною картою

Заклучне слово вчителя. І насамкінець я бажаю вам правильного життєвого вибору, великого бажання вчитися, вдумливо читати, розуміти й любити Людину.

